

Complexnummer: 524222

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Rusthof

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

524223, 524224

Woonplaats

Leusden

Gemeente

Leusden

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdobject

Dodeweg 29, 3832 RE te Leusden

Complexomschrijving

Inleiding complex

Het COMPLEX, bestaande uit een ALGEMENE BEGRAAFPLAATS met AULA en DIENSTGEBOUWEN, Rusthof genaamd, is tussen 1929 en 1931 aangelegd in opdracht van de gemeente Amersfoort op een terrein dat thans behoort tot het grondgebied van de gemeente Leusden. Het complex is gelegen aan de Dodeweg ten zuiden van de rijksweg A 28 in aansluiting op de bossen van het landgoed Den Treek. De eerste plannen voor Rusthof dateren uit 1927 en zijn van de hand van de tuinarchitect H.A. Poortman. Na de aanstelling in 1929 van ir. C.B. van der Tak als stadsarchitect van Amersfoort werden de plannen gewijzigd. Van der Tak had bezwaar tegen de classicistische opzet van de architectuur en aanleg van de begraafplaats van Poortman en maakte in samenwerking met Openbare Werken een ontwerp voor de begraafplaats, dat afgestemd was op de natuurlijke gesteldheid van het terrein en dat paste bij de moderne architectuur van het door hem ontworpen gebouwencomplex. De aanleg van de begraafplaats was symmetrisch van opzet met in het verlengde van het centraal gelegen aulacomplex twee grote, rechte, ten opzichte van elkaar wigvormig lopende lanen in combinatie met een gebogen lanenstelsel, waarbij zoveel mogelijk de bestaande beplanting van het terrein werd gehandhaafd. Het gebouwencomplex, bestaande uit een aula met aan weerszijden een woning met dienstruimten in Zakelijk expressionistische stijl, geïnspireerd op het werk van de Hilversumse gemeente-architect W.M. Dudok, lag, vóór de aanleg van de rijksweg, in de as van een lange toegangsweg met aan weerszijden hoog opgaande naaldbomen.

Naast onderhoudswerkzaamheden heeft het aulacomplex een aantal keren ingrijpende aanpassingen en uitbreidingen ondergaan. In 1961-1963 is onder leiding van de toenmalige stadsarchitect Linssen de aula verbouwd, waardoor het oorspronkelijk karakter van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aula werd gewijzigd. Van der Tak had een aula ontworpen, die beneden gesloten en donker was met lichtval van bovenaf en een lichte bovenverdieping vanaf het balkon met verticale lichtstroken en een lichtkoepel in het plafond. Linssen maakte een meer open, lichtere begane grond met een donker gedeelte vanaf het balkon. De in de hoeken geplaatste deuren op de begane grond liet hij vervangen door glasramen. Daarnaast werden de wanden van donkere klinkers op de begane grond witgestucadoord. Op de verdieping werden de stalen hoekvensters dichtgezet met metselwerk. Door het verlagen van het plafond verviel de lichttoetreding via een lichtkoepel van bovenaf. De aangrenzende wachtkamers werden op overeenkomstige wijze aangepakt. In dezelfde periode werd de linker dienstwoning gewijzigd in dienstruimten, waaronder rouwkamers en wachtruimte voor familie. In 1965 kwam de andere dienstwoning eveneens te vervallen en werden verblijfsruimten voor het personeel ingericht. In 1994 heeft renovatie van de aula plaatsgevonden waarbij een deel van de in de jaren zestig aangebrachte voorzieningen verwijderd zijn. De lichtkoepel in het plafond werd hersteld en ter hoogte van de dichtgemetselde verticale hoekvensters zijn verticale lichtarmaturen geplaatst. De wacht- en condoleanceruimten kregen een meer oorspronkelijke lichte aankleding.

De begraafplaats is in 1947 vergroot met de aanleg van een Russisch ereveld. Op verzoek van de Minister van Oorlog is door stadsarchitect D. Zuiderhoek en tuinarchitect W. Meyer een ommuurde begraafplaats aangelegd ten behoeve van 693 Russische militairen, die aanvankelijk op het Amerikaanse ereveld te Margraten begraven lagen en voor 101 Oezbeken, die de dood hadden gevonden in kamp Amersfoort. In eerste aanleg was het ereveld met struikheide begroeid met in het midden een tien meter hoge zuil. In 1975 is de begraafplaats gerenoveerd en zijn de graven ieder voorzien van een identieke steen. Nadien is de begraafplaats aan de zuidzijde uitgebreid met een reeks van geometrisch aangelegde vakken. In de jaren negentig is een uitbreiding aan de oostzijde uitgevoerd, gekarakteriseerd door een landschappelijke aanleg. Daarnaast is de condoleanceruimte in de aula in 1996 door de architect Arnold Sikkel uitgebreid in overeenstemming met de bestaande vormtaal. De uitbreidingen vallen buiten de bescherming.

Omschrijving complex

De algemene begraafplaats Rusthof uit 1929-1931 met een ereveld uit 1947 is gesitueerd aan de Dodeweg ten zuiden van de rijksweg A 28. Het aulacomplex in Zakelijk expressionistische stijl ligt aan de noordwestzijde van de van oorsprong symmetrisch, in een mengstijl aangelegde begraafplaats. Een korte oprijlaan vanaf de Dodeweg leidt naar het rechthoekig voorplein met in de as het aulacomplex. Ten oosten van het aulacomplex ligt het rechthoekig Russisch ereveld uit 1947. Ten zuiden van het aulacomplex strekt zich de grotendeels landschappelijk aangelegde begraafplaats uit met uitzondering van het gedeelte direct achter de aula. In aansluiting op een rechthoekig plein lopen twee grote rechte lanen in zuidelijke richting, die ieder in een kleine rotonde eindigen. Het complex omvat de volgende complexonderdelen: 1. aanleg begraafplaats 2. aula en dienstgebouwen

Waardering

Het complex is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een in een mengstijl aangelegde begraafplaats met twee grote lanen in zuidelijke richting en een gebouwencomplex in Zakelijk expressionistische stijl uit 1929-1931 naar ontwerp van C.B. van der Tak en een ereveld uit 1947. Tevens is het complex van landschappelijke waarde als onderdeel van een groenzône aansluitend op het landgoed Den Treek.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 524223

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	24 december 2001
Kadaster deel/nr	82673/150

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Leusden	Leusden	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Leusden	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Leusden	A			1096
Leusden	B			159
Leusden	B			158
Leusden	B			155
Leusden	B			1110
Leusden	A			1237
Leusden	A			1254
Leusden	B			607
Leusden	A			1236
Leusden	A			1263

*Omschrijving***

Complexonderdeel 1

De AANLEG van de ALGEMENE BEGRAAFPLAATS wordt gekenmerkt door een landschappelijk opzet met kronkelende paden en glooiingen in combinatie met een formele aanleg rond het aulacomplex aan de noordwestzijde van de begraafplaats. Aan de noordzijde loopt vanaf de Dodeweg een korte oprijlaan naar het rechthoekige voorplein met in het midden een rechthoekig plantsoen, dat grenst aan het aulacomplex. Aan de zuidzijde van het aulacomplex ligt een rechthoekig plein, dat links en rechts aansluit op een in zuidelijke richting lopende grote laan. Tussen de beide, ten opzichte van elkaar wigvormig lopende lanen, die eindigen in een rotonde, is een groot gazon gesitueerd, beplant met solitairbomen. Aan weerszijden van de lanen liggen graven. In overeenstemming met bodemgesteldheid van het terrein bestaat de beplanting van de begraafplaats voor het merendeel uit naaldbomen, coniferen en rhododendronstruiken. De paden zijn deels onverhard. Aan de oostzijde van het voorplein ligt het Russisch ereveld. Dit gedeelte van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

begraafplaats is rechthoekig van vorm en heeft een geometrische aanleg met aan het einde van de middenas een gedenknaald. Aan weerszijden van de middenas liggen de graven, alle voorzien van een identieke steen uit 1975 (vallen buiten de bescherming). Deze begraafplaats wordt omgeven door een eenvoudig gemetselde muur, waarin zich aan de westzijde een doorgang bevindt, gemarkeerd door een vierkant gemetselde hekpijler bekroond door een bolvormige vaas.

Waardering

De historische aanleg van de begraafplaats uit het tweede kwart van de twintigste eeuw is van algemeen belang vanwege de tuinarchitectuurhistorische waarde als voorbeeld van een landschappelijke aanleg in overeenstemming met de natuurlijke gesteldheid van het terrein in combinatie met een formele aanleg rond het aulacomplex ter accentuering hiervan, alsmede vanwege een ommuurd Russisch ereveld uit 1947 in geometrische stijl.

Hoofdcategorie

Uitvaartcentra en begraafplaatsen

Subcategorie

Begraafplaats en -onderdelen

Functie

Begraafplaats

Monumentnummer*: 524224

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	24 december 2001
Kadaster deel/nr	82673/140

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Leusden	Leusden	Utrecht		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Leusden	B			607

Omschrijving**

Complexonderdeel 2

De AULA en DIENSTGEBOUWEN in Zakelijk expressionistische stijl zijn gebouwd in 1929-1931 naar ontwerp van ir. C.B. van der Tak aan de noordwestzijde van de begraafplaats in de as van een korte oprijlaan vanaf de Dodeweg. Het bouwvolume op een U-vormig grondplan is samengesteld uit blokvormige volumes van verschillende grootte en hoogte, afgedekt door platte daken en betonnen luifels. De gevels zijn opgetrokken van grauwe baksteen in Vlaams verband. Het streng symmetrisch opgebouwde bouwvolume wordt gedomineerd door het achttien meter hoge middengedeelte van de aula. Deze centraal gelegen hoofdmassa op een vierkant grondplan heeft aan iedere zijde een lager en smaller risaliet, waardoor een Grieks kruis als grondplan is ontstaan. Op de begane grond bevinden zich op iedere gevelhoek iets terugliggend onder een luifel twee fênêtres-à-terre, oorspronkelijk deuren, van de aula. Hierboven zijn in de oksel van de aulawand en de risalerende geveldelen hoge, smalle, vierkante metselstroken aangebracht, oorspronkelijke hoekvensterpartijen. Aan de achterzijde (begraafplaatszijde) bevindt zich een uitgebouwd portaal met gemetselde bloembakken onder een luifel. Binnen het inpandig portiek is een dubbele deur geplaatst. Met uitzondering van de deuren op de begane grond zijn de gevels van de hoofdmassa blind.

INTERIEUR. De indeling van de aula is eveneens op basis van een Grieks kruis. De in de jaren zestig gestucadoorde wanden zijn wit geschilderd. Op de begane grond bevinden zich in de inspringende hoeken vensters en in de zijwanden dubbele deuren. Rondom is een balkongalerij aangebracht die de vorm van het Grieks kruis volgt. Op de zuid-galerij is het orgel uit 1966 geplaatst. Orgel en orgelkas zijn niet van waarde uit het oogpunt van monumentenzorg. Aan de noordzijde 1e. Aan de oost- en westzijde zijn tribunes aangebracht. De gesloten borstwering heeft een houten leuning voorzien van smeedijzeren bevestigingsornamenten. In het midden bevindt zich een lichtkoepel met betonnen raster en glazen bouwstenen.

De dubbele deuren in de zijwanden op de begane grond leiden naar nevenruimten, die als wachtruimte dienen. Deze nevenruimte hebben eveneens een lichtkoepel met een betonnen raster en glazen bouwstenen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het hoofdvolume is door middel van een PERGOLA aan de zijde van de begraafplaats en door lage VERBINDINGSVLEUGELS verbonden met de dienstgebouwen aan weerszijden. De pergola bestaat uit vierkante gemetselde pijlers afgedekt door een doorlopende betonnen plaat. De vleugels bevatten ieder drie door smeedijzeren hekken afgesloten doorgangen. De hekken zijn samengesteld uit horizontale spijlen waartussen ter hoogte van de draaistijl cirkelvormige ringen zijn geplaatst.

De dienstgebouwen op een L-vormig grondplan bestaan uit een samenstel van ten opzichte van elkaar enigszins verschoven, éénlaags volumes onder een plat dak. Het rechter dienstgebouw (westzijde) bevat de portiersloge en verblijfsruimten voor het personeel. Kenmerkend zijn de hoekvensters aan de voor- en achterzijde en een strokenvenster in de lange zijgevel. Het linker dienstgebouw bevat een condoleanceruimte. Ook hier aan de voor- en achterzijde een hoekvensterpartij en een strokenvenster in de lange zijgevel.

Waardering

Het gebouwencomplex is van algemeen belang vanwege de funeraire cultuur- en architectuurhistorische waarde als karakteristiek voorbeeld van een aula en dienstgebouwen met pergola en verbindingsvleugels in Zakelijk expressionistische stijl in 1929-1931 gebouwd als onderdeel van een begraafplaats naar ontwerp van C.B. van der Tak, alsmede als voorbeeld uit diens oeuvre. Tevens is het gebouwencomplex van ensemblewaarde in ruimtelijke en functionele samenhang met de begraafplaats.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Aula

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument